

Naujienu Antroji Dalis

NR. 727

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

VALERIJA ANYSIENĖ

VLADIMIRAS ZUBOVAS

Šiais metais birželio 20 d. suėjo 31 metai, kai Medemrodės dvare mirė senajai lietuvių artai, o ypač šiauliečiams, gerai žinomas Vladimiras Zu-

bovas. Su velioniu į anuos amžius nuėjo šviesi asmenybė, kurios šitos sukakties proga negalime apseiti plačiau nepaminėjus. Nors iš kilmės ne lietuvis, Zubovas prieškariniais laikais vaidino svarbų vaidmenį Lietuvos tautiniam atgimi me; jo įnašas lietuvybei yra dėl to vertas ypatingo dėmesio. Šiuo straipsniu norime jį priminti senajai kartai ir supažindinti jaunesniąją su jo veikimu ir gyvenimu.

Vladimiras, grafo Nikolajaus sūnus, gimė 1863 m. vasario 13 d. Šiauliuose. Jo jaunystė sutampa su anais laikais Lietuvoje labai stipriai pasireikusia caristinės valdžios rusifikacija. Jo tėvai tačiau priklausė tai griežtų liberalinių nusistatymų mažumai, kuri daugel atvejais išdrįsdavo priešintis caristinei veiklai. Ypatingai didelės įtakos į sūnų turėjo jo motina, kuri buvo labai teisingų ir pažangių pažiūrų.

Gal nedaug kas iš šiauliečių žino, kad šios moters įtakos dėka šiauliečiai savo laiku išlaikė savo katalikišką bažnyčią, kurią norėjo perimti stačiatikiai. Grafiene, šiaulių visuomenės prašymu, asmeniškai vyko į Petrapilį su prašymu palikti šiauliečiams jų bažnyčią. Caras Aleksandras audiencijos metu jai pastebėjęs:

— Sunku Jūsų prašymą patenkinti, nes pas Jus, grafiene, per daug įsiveisė juodvarnių.

Ji jam atkirtusi:

— Tai jau toks kraštas. Jūsų Didenybė ir aš mirsiva, o jie Lietuvoje liks!

Iškalbingai grafienei visus caro argumentus atkirtus, caras sutiko prašymą patenkinti. Šiauliečiai palaikė savo bažnyčią iki šiai dienai.

Nėra stebėtina, kad jaunas Vladimiras, augdamas tokioje dvasioje, jau iš jaunų dienų persiėmė savo motinos drąsa ir idėjomis ir pasekmėje jau

būdamas gimnazistu aktyviai įsijungė į pažangaus jaunimo būrelio veiklą.

Mokslus Vladimiras pradėjo Šiaulių gimnazijoje ir tęsė Rusijoje ir Vokietijoje. Petrapilyje baigė agronomiją, o Hallėje veterinariją. Dar studentavimo laikais vasaromis eidavo praktikantu į pavyzdžius vokiškus dvarus, kur jis pagrindinai išmoko tikro praktiško darbo ir žemės ūkio tvarkymo.

Tik pradėjęs studijuoti Petrapilyje, jis tuojau įsijungė į lietuvių studentų draugiją ir ten susidraugavo su bendraminčiais studentais — vėlesniais Lietuvos veikėjais, diplomatais ir mokslininkais. Petrapilyje užsimezgė ilgametės draugystės su Dopkevičiais, Grinkevičiais, Vileišiais, ypatingai Jonu Grinium, Čepinskiu ir kitais, su kuriais jis palaikė ryšius iki paskutinių savo gyvenimo dienų. Petrapilyje jis įstojo į jo pažiūrom ir stipriai išvystytam teisingumo jausmui atitikusią social-demokratų partiją, kuriai jis savo įprastu sąžiningumu buvo ištikimas daug metų.

Aukštąjį mokslą baigęs, Vladimiras grįžo Lietuvon, kurios jis, išskyrus pirmojo pasaulinio karo metus, daugiau neapleido. Jo artimiausi draugai buvo šiauliečiai: Vincas Janavičius, adv. Stasys Lukauskas, broliai inžinieriai Vaclovas ir Jonas Bielskiai, redaktorius Hanfmanas, adv. Venclauskas, inžin. Sirutavičius ir kiti. Šiauliuose jis vedė įtakingos žemaičių bajorų giminės atžalą, Ipolito Bilevičiaus dukterį Sofiją. Galima paminėti, kad Sofija Bilevičiūtė, drauge su savo seserim, vėlesne Lietuvos Nepriklausomybės Akta pasirašiusio Stanislovo Narutavičiaus žmona, buvo pirmos žemaičių dvarininkaitės išėjusios aukštąjį mokslą. Iš šių vedybų kilo sūnus Vladimiras (1888 m.) ir duktė Alina (1891 m.). Abu vaikai buvo auginami grynai lietuviškoj dvasioj ir vėliau pasekė tėvo pėdomis, aktyviai įsijungdami į lietuvišką judėjimą. Jaunasis Vladimiras vedė Oną Jokubauskaitę, o duktė Alina ištekėjo už žinomo lietuviško veikėjo Jono Fledžinsko.

Po savo tėvo mirties, 1897 metais, velionis paveldėjo didžiulius, bet gerokai apskolintus Zubovų dvarus. Šitom skolom apmokėti, Vladimiras pardavė didelę turtų dalį, pasilaikydamas tiksliai žemes Šiauliuose ir apylinkėje. Likęs turtas buvo lygiomis dalimis

(Nukelta į 3 psl.)

V. K. Jonynas

ALG. PETRAUSKAS

KAIP BOLŠEVIKAI STENGĖSI RUSŲ PABĖGĖLIUS DEMORALIZUOTI?

Su tais metodais ir priemonėmis reiktų ir mums susipažinti

1.

Tuomet, žinoma, nebuvo jokios UNRRS, nė jokio IRO ir niekas nevedė pabėgėlių statistikų. Tačiau apytikriai apskaičiuojama, kad 1918 — 1921 m. laikotarpy iš Rusijos ir jos valdytų kraštų pabėgo į užsienius arti dviejų milijonų žmonių. Didžiausią jų dalį sudarė patys rusai, bet taip pat nemažai skaičiai buvo ukrainiečių, kaukaziečių ir kitų Rusijos pavergtų tautų gyventojų. Nuo bolševikinio teroro, ypač kai Leninas davė laisvą valią baidijai čekai ir jos vadovui nusigyvenusiam lenkų šlektėlei Feliksui Dzieržinskiui, žmonės bėgo ten, kur tik galėjo. 1916 — 1919 m. daliai jų dar pasisekė pabėgti į Vakarų Europą, vėliau gi jie bėgo į Balkanų kraštus, Turkiją, Iraną, o iš Tolimųjų Rytų sričių ir Sibiro bėgo į Mandžiūriją ir Kiniją.

Nuo pačios pirmosios pabėgimo dienos kiekvienas toks pabėgėlis turėjo verstis svetimame krašte, kaip jis išmanė ir sugebėjo. Laimingesni buvo tie, kurie turėjo ir galėjo išsinešti kokią nors brangenybę arba nors ir mažą pluoštelį kurios nors vertingos svetimos valiutos: dolerių, svarų, sveič. frankų arba kronų. Bet kiek tokių pabėgėlių buvo? Pačios gi Rusijos rubliai, ku-

rių gal ne vienas turėjo ir didesnį kiekį, buvo tapę visai beverčiais.

Vadinamasis Nanseno Komitetas prie Tautų Sąjungos Ženevoje, Šveicarijoje, atsirado kiek vėliau. Ir pats šis Komitetas buvo neturtingas, kaip bažnyčios pėlė, nes niekas jam nedavė pinigų. Tuomet Tautų S-je pirmuoju smuiku grojusius karo laimėtojos: Anglija, Prancūzija, Italija ir kt. buvo pačios ilgo ir labai išlaidaus karo nualintos, prasiskolinusios iki ausų ir todėl savo pinigų masnes laikė kietai suspaudusios. O geraširdis ir visokių gerų idėjų rėmėjas amerikietis Dėdė Samas tuomet nepriklausė Tautų S-gai, tad ir nebuvo iš kur pinigų gauti ir nors kiek materialiai sušelpiti tuos milijonus pabėgėlių nuo bolševizmo.

Nanseno komitetas rūpinosi vien tik teisine tų pabėgėlių padėtimi. Tiems pabėgėliams, kurie į jį kreipdavosi, jis išduodavo vadinamuosius Nanseno pasus, teoretiškai turėjusius galioti beveik visame pasaulyje, mažiausiai gi bent tuose kraštuose, kurie priklausė Tautų S-gai. Tačiau praktikoje ir tie Nanseno pasai nevisur buvo vienodai vertinami, kai toks pabėgėlis

prašydavosi įleisti jį į vieną ar kitą kraštą.

Visokiais būdais ir keliais, kai kur padedant ir tiems Nanseno pasams, tie pirmieji pabėgėliai nuo bolševizmo plačiai pasklido po pasaulį. Ir jau apie 1930 m. vargu ar buvo pasaulyje koks nors didesnis kraštas, kuriame nebūtų buvę tokių pabėgėlių grupės ar grupelės. Tam tikrą skaičių jų, rodos, apie 5,000, turėjome mes ir Lietuvoje. Didžioji tų pabėgėlių dalis vis dėlto stengėsi pasilikti Europoje, tikėdamiesi, kad iš čia bus arčiau grįžti į išlaisvintą nuo bolševikų tėvynę. Tokiu būdu susidarė gana gausūs ir stiprūs rusų politinių pabėgėlių centrai Paryžiuje, Berlyne, Prahos ir Belgrade, Afijos kontinente tokie centrai buvo Charbine ir Šanchajui, o užjūrių kraštuose — New Yorke. Kanadon gi susitelkė gana didelis ukrainiečių pabėgėlių skaičius.

Zymiąją pabėgėlių dalį sudarė buvusios carinės Rusijos elitas: aristokratai, aukštesnieji administr. pareigūnai, politiniai veikėjai, karininkai, nemaža įvairių intelektualų ir menininkų, taip pat pramonininkai, pirkliai ir bankininkai. Vėliau gi, baigiantis pilietiniams karams, jų eilės žymiai papildė ir nemažas skaičius eilinių rusų: buvusių kareivių, jūrininkų ir kt.

Apsistoję naujose vietose ir nors kiek vienu ar kitu būdu užsitikrinę savo egzistenciją, tie pabėgėliai nesėdėjo ramkas sudėję. Jie tuojuo emigracijoj atkūrė daugelį savo organizacijų, sukūrė nemažą spaudą (pav., Miliukovo Paryžiuje leistas rusų kalba dienraštis "Posledniže Novosti" buvo gana plačiai Europoje žinomas, kaip rimtas ir labai gerai rusišką reikalus bei bolševizmą suprantas laikraštis), buvę karininkai suorganizavo savo kovotojų škus sambūrius, politikai būrė į krūvą savo šalininkus ir t. t. Emigracijoj atsidūrę kai kurie rusų rašytojai parašė eilę vertingų kūrinių. Vienas jų — Ivanas Buninas — net laimėjo Nobelio premiją už literatūrą. Buvo leidžiama visa eilė rimtų žurnalų. Ypač intelektualiai svarūs pabėgėlių centras buvo Praha, kur buvo daugiau susisipietusių rusų demokratių ir socialistinių politikų su Černovu, vienintėlio visoj Rusijos istorijoj laisvai išrinktojo demokratinio Steigiamosio Seimo pirmininku, priešakyje.

Tie rusai pabėgėliai išugdė ir gana didelę antibolševikinę veiklą. Per įvairias pažintis ir kontaktus jie stengėsi paveikti antibolševikine linkme ir daugelio pasaulio valstybių vadovaujančius politikus. Daugumas pabėgėlių tuomet tvirtai tikėjo, kad ši priverstinė jų emigracija tėra tik laikina: vieną gražią dieną bolševizmas vistiek turės sugriūti, nes jis daugiausia juk tik

melu ir teroru paremtas. Toki tikėjimą dar labiau stiprino įvairiais keliais iš Rusijos ateinančios žinios apie ten siaučiantį visišką chaosą, ūkio gyvenimo sugriovimą ir milijonus badatančių žmonių.

Tačiau pabėgėliai rusai turėjo ir vieną didelę silpnębę: tarpusavės vienybės stoką. Dar iš pačios Rusijos jie buvo atsivežę savo senas nebaigtas tarpusavės sąskaitas. Pabėgėlių tarpe būvęs gana gausus monarchistų sluoksnius, kurių didžiąją dalį sudarė aristokratai, už visas tas Rusiją ištikusias nelaimes kaltę vertė daugiausia socialistams ir demokratams. Šie gi atsikirsdami kaltino carą, visą pasenusią carinę sistemą, rasputinišką kamariliją ir pačius monarchistus, kaip užkietėjusius tos sistemos rėmėjus.

2.

Pasibaigus pilietiniams karams, bolševikai pradėjo "statyti" savąjį "socializmą". Beveik visa suvalstybinus, tuojuo pasirodė, kad sovietinei santvarkai reikia net keletą kartų daugiau visokiausios biurokratijos negu buvusiai carinei. O iš kur tokią biurokratų armiją imti, kai daugybę inteligentų ir kitų šviesesnių rusų išskerdė Dzieržinskis su savo čeka, kiti žuvo pilietiniame kare, o dar šimtai tūkstančių kitų pabėgo į užsienius. O tie įvairūs tariamieji bolševikiniai didvyriai ir pilietinių karų avantiūristai, kurie gal mokėjo šautuvais švaisyti Rusijos stepėse, mažai kam teško civiliam gyvenime, nes beveik visi jie buvo nemokšos.

Neturėdami kitos išeities, bolševikai stengėsi paskubomis paruošti tuos jiems reikalingus biurokratus iš kompartijos narių, buvusių randomarmiečių ir iš priaugančio jaunimo. Tuo tikslu buvo įsteigta visokių trumpalaikių ir ilgėsių kursų ir mokyklų. Vienas iš tokių paskubomis ir apgraiptomis apmokytų sovietinių biurokratų ir yra dabartinis jų diktatorius Nikita Chruščiovas.

Nuostabu, kad bolševikų akys tuojuo nukrypė ir į užsienius pabėgusius rusus. Toki patį komitetą, kokį jie tuojuo po Antrojo pasaulinio karo pabaigos įsteigė Rytų Berlyne su rusų generolu Michailovu priešaky, jie buvo įsteigę ir anksčiau vadinamiesiems baltiesiems rusams vylioti grįžti į Rusiją. Bolševikai gerai žinojo, kad kiekvienas grįžęs rusas jau bus jų saujoj ir jie galės su juo elgtis kaip norės: duoti jam kur nors darbą, pasodinti į kanclagerį arba ir visai likviduoti... Tuo pačiu metu kiekvienas grįžęs rusas jau mažins pabėgėlių skaičių ir neigiamai veiks į jų nuotakas.

Pirmieji bolševikų vyliai daugiausiai buvo nukreipti į pabėgėlius visų sričių menininkus, mokslininkus, profesorius ir mokytojus, kurių daugumai kaip tik sunkiausiai sekėsi kurtis ir prapti

svetimuose kraštuose. O grįžus Rusijon jiems buvo žadamos geros gyvenimo sąlygos ir darbas savose profesijose. Tos pastangos nėjo visai velni. Pabėgėlių tarpe atsirado vienas kitas, kurį tos šetoniškos vilionės sugundė. Grįžo į Rusiją rašytojai Ilja Ehrenburgas, kiek vėliau Al. Tolstojus, grįžo ir keletas aktorių, dailininkų ir kitų menininkų. Pasisekė jiems tokiu būdu suvylioti ir vieną kitą profesorių bei mokytojų.

Tačiau iš fikrųjų tas Komitetas ir jo agentų vilionės tebuvo tik dalis gerai apgalvotos bolševikinės programos sunaikinti, sudemoralizuoti visą rusų pabėgėlių politinę ir antibolševikinę veiklą. Tam tikslui jie nesigailėjo nei jėgų, nei pinigų. Panaudojant visokias priemones, dažnai ir Rusijoj pasilikusius gimines, bolševikai stengėsi pabėgėlių tarpe susirasti sau agentų, kurie dirbtų jų darbą, stengėsi piudyti vieną pabėgėlių organizaciją prieš kitą, stengėsi asmeniškai sukirsinti tarpusavy žymesniuosis politikus pabėgėlių tarpe. O jei kur kitos priemonės neveikdavo, per savo agentus panaudodavo net tiesioginius grobimus, kaip, pav., Paryžiuje buvo pagrobtas generolas Kutjopovas, kurio likimas ir iki šiolei nėra žinomas.

Retkarčiais pabėgėlių tarpe pasirodydavo vienas kitas laimingu būdu iš Rusijos išrūkęs naujas pabėgėlis, su "naujomis žiniomis" iš tėvynės. Dalis tokių naujų pabėgėlių būdavo tikri pabėgėliai, bet kartais tokiu būdu bolševikai pasiusdavo ir savo agentus. Tie, žinoma, dėdavo si dideliais antikomunistais, pripasakodavo visokias istorijas, tikrų ir išgalvotų, apie gyvenimą Sovietijoj, stengdamiesi įsigyti senųjų pabėgėlių pasitikėjimą. Ir dažnai gan ilgai užtrūkdavo, kol toks jų agentas būdavo išaiškinamas, bet jis spėdavo padaryti žalos pabėgėlių veiklai ir tarpusaviam sugyvenimui.

Ir taip pirmajam po pabėgimo iš Rusijos dešimtmety buvusi stipri ir daug kur efektyvi rusų politinių pabėgėlių visokeriopa veikla antrajam dešimtmetyje, 1930 — 1940 m., pradėjo silpnėti. Mat, pabėgėlių tarpe jau daug kur buvo pasėtas vienas kitu nepasitikėjimo jausmas, dalis buvusiųjų veikėjų per tą laiką išmirė ar suseno, o jų jaunimas daug kur jau spėjo praprasti prie naujų kraštų ir naujų sąlygų; Rusija ir jos reikalai jam jau nebebuvo tokie šventi kaip jų tėvams.

O pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, kai Stalino armija užpludo visą Centro Europą ir Balkanus, tų baltųjų rusų veiklai dar buvo suduotas nemažas smūgis. Tai buvo, galima sakyti, tragiskas ir iš dalies gal net komiškas tos veiklos epilogas. Dalį senųjų rusų pabėgėlių ir jų jaunimo apėmė toks patriotiskas rusiškas šišas, kad jie nieko

nelaukdami grįžo į Stalino globą. Ypač nemaža jų grįžo iš Prancūzijos.

Tuo metu Vakarų Europoj vyko gana paradoksaliskas reiškinys: tūkstančiai rusų, Hitlerio atgabentų į Vokietiją darbams, ir karo belaisvių visomis priemonėmis, dažnai keisdami savo pavardes ir net tautybes, stengėsi kaip nors pasilikti Vakarų Europoje, kad nebūtų prievarta grąžinti Stalinui, kai tuo tarpu dalis senųjų emigrantų patys laisva valia veržėsi kuo greičiausiai grįžti į Rusiją.

Taigi, kai mes pabaltiečiai ir kiti politiniai pabėgėliai iš Rytų ir Centro Europos 1944 ir 1945 m. atsidūrėm Vakarų Europoje, bolševikai jau turėjo maždaug 25 metų praktiką, kaip elgtis su politiniais emigrantais, kurie juos domina. Kaip iš savo pačių, ypač keletrių pastarųjų metų gyvenimo matom, tuos išbandytus metodus jie palengva, tytom pradeda taikyti ir mums. Jau pragydo spaudoje visa eilė koegzistentų, vadinamųjų kultūrinio bendradarbiavimo šalininkų ir kitokiais vardais besivadinančių ir kvilingų dezertyrų iš mūsų kultūrinės ir net politinės veiklos. Duris tam atvėrė žymia dalimi JAV ir Sovietijos sutartas vadinamasis kultūrinis bendradarbiavimas. Pagal jį, mes pradėjom rašyti laiškus, siųsti siuntinius ir net vienas kitas važiuoti į okupuotą Lietuvą. Iš to JAV ir Sovietijos kultūrinio bendradarbiavimo naudą iki šiolei semia beveik tik vienai komunistai, bet jis po keletrių metų vis dar pratęsimas.

Kai dabar daug lietuviško jaunimo JAV universitetuose studijuoja politinius ir socialinius mokslus, būtų labai naudinga, jei bent vienas kitas toks jaunuolis savo diplominiam ar disertaciniam darbui pasirinktų temą apie tai, kaip, kokiomis priemonėmis ir metodais bolševikai smukdė ir demoralizavo baltųjų rusų emigrantų veiklą užsieniuose. Medžiagos tokiai temai labai daug, ypač gi mokantiems rusų kalbą. Su tais metodais ir priemonėmis būtų labai praveru susipažinti kuo plačiau šiems ir mūsų sluoksniams, nes jos jau pradėdamos taikyti ir mums.

Susan Spotless says:
KEEP AMERICA BEAUTIFUL

VLADIMIRAS ZUBOVAS

(Tasa iš pirmo pusl.)

padalintas tarp jo, jo brolio ir dviejų seserų. Kiekviena šeima dabar turėjo atskirą nuosavybę.

Vladimiras Zubovas buvo pirmos rūšies ūkininkas ir dažnai lankydavo žemės ūkio parodas, ypač Vokietijoje. Jau seniai prieš pirmą pasaulinį karą jo nuosavybėje žemės ūkis buvo pastatytas pagal paskutinius žemės ūkio reikalavimus ir jo palies didelį patyrimą. Savo dvare jis nusausino didelę žemių dalį ir dideliu mastu užvedė Trakėnų veislės arklų auginimą ir geresnių javų ir pašarinių žolių auginimą. Pažangesnieji apylinkės ūkininkai sėmėsi pavyzdžių iš Zubovo pavyzdžiu ūkių ir jo įtaka žemės ūkio srityje jautėsi visoje šiaulių apylinkėje. Šita padėtis nepasikeitė ir nepriklausomybės laikais, nors viskas jau buvo vedama daug mažesniu mastu.

Vladimiras Zubovas vien ūkininkavimu nepasitenkino, bet aktyviai įsijungė į šiaulių visuomeninį gyvenimą ir veikimą. Velionis ypatingą dėmesį skyrė lietuvių kalbos išlaikymui ir ugdymui ir rėmė lietuviškų mokyklų steigimą. Nors lietuvių kalba nebuvo jo gimtoji kalba, jis ja puikiai kalbėjo ir mylėjo. Vladimiras Zubovas buvo pirmas dvarininkas Lietuvoje, kuris savo dvaro mokyklose įvedė lietuvių kalbos mokymą ir samdė lietuviškus mokytojus. Tam pravesti jis atlikdavo veiksmus, kurie tais laikais buvo imanomi tik jo luomo ir įtakos asmenims. Buvo atsitikimų, kad šiaulių apskrities viršininkas nenorėdavo duoti leidimo lietuviams mokytojams mokytojauti. Atsimenu iš vieno Zubovo pasakojimo įvykį su panele Netupskaitė. Pasikalbėjime su apskrities viršininku Zubovas pareiškė, kad neigiamame atsitikime jis asmeniškai kreipsis į gubernatorių Verovkiną. Išsigandęs apskrities viršininkas surikęs: — Radi boga! Šito Tamista nedaryk, jeigu nenori manęs be vietos palikti!

Netupskaitė buvo suteiktas leidimas mokytojauti, o mokykla nebeturėjo jokio vyriausybės vizito.

Sužinojęs, kad garsusis kalbininkas Jonas Jablonskis gyvena be uždario pas svainį Žeimelyje ir ten redaguoja Juškos žodyną (1900 — 1902), velionis Jablonskiui pasiūlė persikelti į Šiaulius. Čia jis jam pramatė svarbų istorinės reikšmės darbą — sutvarkyti senąjį dvaro archyvą. Kaip tik šiauliuose buvo labai daug svarbių didžiosios Lietuvos kunigaikštystės dokumentų net iš 16-to šimtmečio, iš haudziavos laikų ir apie Napoleono žygį į Rusiją. Ankstyvesniais laikais archyvan iš Varšuvos atvykdavo prof. Ludvikas Krzevickis ieškoti sau medžiagos ir tokiais atvejais išsivežė skaičių archyvinų dokumentų į Varšuvą, iš kur jie greičiausiai ne-

besugrįš ir Lietuvai pražus. Dėl to pas velionį kilo sumanymas pertvarkyti dvaro archyvą, surinkti ir įrašyti dokumentus, ir įsteigti knygyną, kuris kiekvienam mokslininkui būtų lengvai prieinamas. Šis knygynas buvo įrengtas šiauliuose Zubovo rūmuose. Su laiku jis buvo išplėstas ir atidarytas bendram naudojimui. Tam tikslui Zubovas atidavė visą dešinę rūmų pusę. Karui pasibaigus ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, velionis šiaulių miestui dovanavo likusius rūmus, parką ir kitus pastatus, kuriuose anksčiau gyvenusį administraciją.

Jablonskiui atvykus į Šiaulius, čia susidarė naujas aktyvus politinio judėjimo židinys. Šiauliuose dirbo visa eilė kitų žmonių, kurie vėliau tapo žymiais tautinio ir revoliucinio judėjimo dalyviais. Savo politinę veiklą velionis aktyviai prisidėjo prie jų darbo ir tolimesnėje eigoje prie Lietuvos nepriklausomybės iškovojimo — jo didžiausio siekimo.

Zubovas buvo jautrus kiekvienam lietuviško politinio gyvenimo įvykiui ir dažnai sulaukydavo rusų valdininkų saivaliavimą lietuvių atžvilgiu. Savo dvaruose jis teikdavo prieglobstį taip vadinamoms gegužinėms, kurios tais laikais buvo tautinio ir revoliucinio judėjimo išraiška. Šitos "gegužinės" buvo ypatingos reikšmės ir į jas suvažiudavo lietuvių inteligentija ir studentija; net už Lietuvos ribų gyvenę lietuvių nustatydavo savo atostogas taip, kad galėtų juose dalyvauti. Zubovas panaudodavo savo autoritetą jas pridengti rusų policijos akyse ir apsaugoti nuo persekiojimo. Tokiuose atvejuose, kai gegužinių švenčių pas jį nebuvo imanomas, jo tarpininkavimu jos vykdavo Janavičių arba Chodakauskų dvaruose.

Patekusiems už tariamus politinius nusikaltimus į kalėjimus, velionis nesigailėdavo lėšų ir pastangų. Reikia pabrėžti, kad jam dažnai pasisekdavo atsiekti pageidaujimų reultatų ir pakeisti ne vieno rusų žandarų nuomonę, Zubovo užtarimas ir 500 rublių dovana išlaisvino Vladą Poželą iš kalėjimo. Panašus atsitikimas įvyko su Juozu Glemža, kurį reikėjo gelbėti iš karo lauko teismo nagų. Šitame darbe jam daug padėdavo jo jaunystės draugas Vincas Janavičius.

Keletą metų prieš pirmąjį pasaulinį karą Medemrodės mokytojos Didžiulytės vyras Vincas Kapsukas, pabėgęs iš kalėjimo, apie keturias savaites slapstėsi Medemrodės dvare. Nors visoje apylinkėje už jo žandarai jo ieškodami, krata pačiame dvare nebuvo prarasta. Tik kelis kartus užėjęs policijos viršininkas pasitvirtinti: — Ar Jūsų skaistybė nieko nežinote apie pavojingą politinį pabėgėlį, kuris dabar ieškomas?

— Ieškokite stropiai, — atsakydavo užklaustasis. — Jeigu ką sužinosiu, tikrai jums

pranešiu. Jei reikės, skirsiu žmones ir arklius.

Tokių atsakymu pasitenkindamas, žandarų viršininkas sutrenkdavęs kulnėmis ir pasišalindavęs. Tuo tarpu pavojingas pabėgėlis sėdėjo Medemrodės rūmų antrame aukšte. Ieškojimams sustojus, velionis sūnus Vladimiras, persirengęs apdriskusiu kaimiečiu, Kapsuką slaptai pervežė per sieną, iš kur šis išvyko į Šveicariją.

Prieš pirmo pasaulinio karo pradžią buvo suimtas senesnei lietuvių kartai gerai žinomas socialdemokratas Pranas Eidukevičius. Jis sėdėjo, rodos, Vilniaus kalėjime ir velionis jį šelpė pinigais ir užtarimu. Kaip paskutinę galimybę, velionis pas Vilniaus policijos viršininką nusiuntė savo gražiąją broliene, antrosios žmonos seserį. Išklauses jos prašymo, šis jai atsakė:

— Tikriausiai Tamstą pas mane siuntė Tamstos svainis, grafas Zubovas. Pasakykite grafui tik vieną: jeigu jis žinotų, koks niekšas (merzaviec) yra šis asmuo, jis dėl jo neprašytų.

Šitą pasikalbėjimą gyvai prisimenu, nes vėliau pasirodė, kad tie žodžiai pranašavo teisybę. Eidukevičiaus tuo metu iš kalėjimo nepaleido, bet kalėjime jam, atrodė, nieko blogo neįvyko. Tik prasidėjus revoliucijai jis buvo laisvas ir užėmė aukštą vietą kominterne ir kitur.

Iki pirmojo pasaulio karo Zubovas buvo veiklus tiek politinėse tiek kultūrinėse ir ekonominėse srityse. Jis buvo matomas "Progrese", ekonominėje bendrovėje žemės ūkio reikalams, lygiai taip kaip ir "Varpe", švietimo ir kultūros organizacijoje. Netruko jo ir "Žiburėlyj", buvusioje slaptoje organizacijoje padėti lietuviams moksleiviams. Daug stipendijų buvo išdalintų šios organizacijos dėka, ir ne vienas vėlesnių veikėjų ir politikų buvo Zubovo asmeniškai stipendininkai. Tarp jų galima paminti dr. Jurgį Šaulį, vėlesnį Lietuvos pasiuntinį, ir medicinos daktarę Bronę Bylienę. Velionis pats apie jo suteiktas pašalpas retai kalbėdavo, ir tik pripuolamai, iš laišku ar kitų žmonių pasakojimų, tekdavo sužinoti, kam jis tais ar kitais atvejais buvo padėjęs.

Kai Vilniuje pasirodė "Naujoji Gadyne", socialdemokratų savaitraštis, velionis buvo vienas iš jo stipriausių rėmėjų. Rusų administracijai laikraštį už-

draudus, jo vietoje pasirodė "Skardas", vėliau žinomas dar ir kitais vardais. Rusų administracijai sistematingai persekiojant lietuviškus laikraščius, jiems dažnai tekdavo keisti pavadinimus. Visi jie buvo velionies šelpiami.

1906 metų rinkimuose velionis kandidavo į Dūmą. Jo kandidatūra buvo palaikoma socialdemokratų ir šiaulių pažangiųjų sluoksnių. Jam vėliau atsisakius, jo vieton stoji kitas jo paties pasiūlytas asmuo.

Savo asmeniškam gyvenime velionis buvo visad labai tiesus ir teisingas ir nepažinojo jokių intrigų. Pats sau jis statė didelius reikalavimus ir nepripažino pusiaukelį — kiekvienas darbas, kiekvienas užsiimimas turėjo būti pravesti.

To jis reikalavo ir iš savo tarnautojų, mokinių ir vaikų. Be to jis buvo linksmo ir atviro būdo, kuris višados prie jo pritraukdavo žmones.

1910 metais velionis persikyrė su savo pirmąja žmona ir vėliau vedė Vierą Bielskienę - Ušakovaite. Pažinęs ir pamilęs šitą jauną ir energingą tamsiaplaukę, kuri savo būdu ir pažiūromis atfiko visiems jo reikalavimams, velionis ir šitam atvejui pasielgė pagal savo charakterį. Kad niekas iš jo šeimos dėl to nenukentėtų, jis padalino visą paveldėtą turtą tarp savo pirmosios žmonos bei jų sūnaus ir dukters. Pats su antra žmona apsigyveno Medemrodės dvare, pusiaukelį tarp Akmenės ir Laižuvos, kelis kilometrus pietuose nuo Latvijos sienos. Šitą gerokai apleistam stovyj iš barono Roppo pirktą ūkį velionis savo įprasta energija tuoj pradėjo kultūrinti.

Pirmojo pasaulinio karo metu, vokiečių armijai artinant prie šiaulių, Zubovai, kaip ir daugelis kitų šiaulių apylinkės gyventojų, apleido savo gyvenamąsias vietas ir pasitraukė į Petrapilį. Nors velionis Rusijoje buvo irgi tik pabėgėlis, jis ir ten nesustojo darbuotis lietuviškais reikalais ir piniginiai padėjo, kur tik galėjo. Rusijoje jis taip pat prisidėjo prie kultūros draugijos "Grūdas" įsteigimo; šita draugija neturėjo vien tik kultūrinės reikšmės, bet rūpinosi ir pašalpos reikalais, nes tremties metų pabėgėlių tarpe buvo daug skurdo. Viera Zu-

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar žiep ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

bovienė, įsijungusi į "Tatjanos" pabėgėlių šelpimo komitetą, lietuviams taipogi daug padėjo.

1917 metais prasidėjo rusų revoliucija su visa mums žinoma betvarke, areštais, kalimais ir sušaudimais. Vladimiras su žmona grįžo į karo pasekmėje gerokai nualintą Medemrodę. Maždaug tuo pačiu laiku Lietuvon grįžo ir kiti didelės šeimos nariai. Rusijoje paliko tik sūnus Vladimiras junjoras. Jį kalino komunistai savo kalėjimuose.

1919/20 metais aš tarnavau Lietuvos pasiuntinybėj Maskvoje. Dėl mano pažinčių su Medemrodėj slapstytu Vincu Kapsuku man buvo pavesta eiti į komisariatą ir prašyti Vladimiro išlaisvinimo. Kapsuko, būktai dėl ligos, komisariate neradusi, užėjau pas Praną Eidukevičių, perduodama velionies prašymą išlaisvinti jo sūnų.

Eidukevičius griežtai atsisakė prašymą išpildyti. Aš jam priminiau, kad velionis ir visa jo šeima visą amžių padėjęs pažangai politinei krypti; priminiau Kapsuką, priminiau, kad Zubovo šeimos nariai dėl jo paties ne taip seniai atliko labai panašų vizitą. Į tai jis tik atkirto:

— Mes bolševikai negalime atsižvelgti į atskirų asmenų atliktus veiksmus. Grafas Zubovas ir visa jo šeima principiniai lieka liaudies priešai ir smaigikai.

Eidukevičiaus nuomonė liko nepakeičiama. Bejėgiam skausme sulaužiau ant jo stalo gulėjusią liniuotę. Apleidau jo kabinetą ir eidama ilgu koridorium, kur prie kiekvienų durų stovėjo čekistas, supratau kokiame pavojuje aš pati radausi ir dabar ištrūkus.

Sis įvykis buvo didelis smūgis politiniam idealistui. Revoliucija buvo nuėjusi visai kita kryptimi, negu anksčiau buvo tikėta ir laukiama. Velionis buvo iš pamatų apvilintas ir greitai po to visai pasitraukė nuo tos krypties politinio judėjimo. Jo sūnų Lietuvos vyriausybė vėliau išmainė su Lietuvoje suimtais komunistais.

Kaip jau buvo minėta, karui pasibaigus, velionis jau 1918-19 metų žiemą grįžo į Lietuvą ir vėl apsigyveno daliai sugriautoj Medemrodėj. Tik dėka administratoriaus Igno Petrausko pastangų buvo išsaugota dalis vertingų gyvulių. Atstatymo darbas buvo sunkus, nes darėjo kovos su bermontininkais ir bolševikais. Medemrodė atkentėjo pakartotinę kariujančių pusių okupaciją. Bolševikai, kartą užėmę Medemrodę, buvo pasiryžę surasti josios savininką. Nesuspėjo jo sugauti, nes nelauktai buvo užklupti bermontininkų. Galiausiai, vienus ir kitus iš Lietuvos išvarius, prasidėjo sis-

temingas ūkio atstatymo darbas.

Nepriklausomybės laikais pravedama žemės reforma stipriai palietė ir Medemrodę. Velionis, jos reikalingumą ir naudingumą suprasdamas, pilnai sutiko su šia valdžios priemone. Ta proga galima būtų atžymėti įvykį, kuris velioniui yra labai charakteringas. Kai kurie draugai jam patarinėjo dovanoti taip vadinamus "folvarkus" podukroms ir tokiu būdu išlaikyti kiek galima daugiau nuosavybės savo šeimos rankose. Velionis su žmona tokius pasiūlimus griežtai atmetė, nes jie prieštaravo jo principams ir etikai. Vietoj to jis išdovanojo žymius žemės sklypus su trobėsiais savo ilgametiniams administratoriams; tam pačiam Ignui Ivanauskui buvo atiduotas stambus Medemrodės folvarkas. Ivanauskas ir jo šeima liko Vladimiro ir vėliau Vieros Zubovienės artimiausiais draugais — iki tos birželio dienos 1941 metais, kai NKVD agentai šitą 80 metų seną žemaitišką ažuolą deportavo į Sibirą. Tame pačiame transporte Sibirą buvo išvežta ir velionies našlė Viera su dukterimi ir anūkais...

Velionis dėjo visas pastangas, kad nusavinamoji žemė pirmoje eilėje būtų atiduodama Medemrodės ūkio pavyzdžiams darbininkams, kurių žinios ir patyrimas garantavo gerą žemės ūkio apdirbimą. Buvo daug sunkumų šiam principui praversti. Žemės ūkio reformos valdyba dažnai norėjo sklypus atiduoti visiems svetimiems, čia negyvenusiems žmonėms, kurie dažnai mažai buvo dirbę žemės ūkyje ir neturėjo tiek galimybių sėkmingai įsikurti. Velioniui, ir vėliau jo žmonai, dažnai tekdavo vyksti į Kauną ir ten tartis su žemės ūkio įstaigomis. Šios pastangos vėliau daugiopai atsilygino. Po žemės reformos pravedimo greitai pasijautė didelis skirtumas tarp naujakių Zubovo žemėse ir kitur, tiek žemės kultūros tiek trobėsijų atžvilgiu.

Velionies sėkmingas šeimyninkavimas pasireiškė ir nepriklausomybės laikais, nors ir daug mažesniu mastu kaip anksčiau, nes Medemrodės laukai buvo nusavinti iki 800 hektarų. Žymusis Karkpelkių žirgynas, sunaikintas karo metu, niekad nebebuvo atstatytas. Kiek vėliau, Medemrodę pripažinus pavyzdingu ūkiu, Lietuvos vyriausybei buvo aišku, kad brangų ir pavyzdingą ūkį negalima praversti ant kelių dešimčių hektarų. Medemrodei buvo pridėti 420 hektarų, bet už pridėtą žemės Zubovai turėjo mokėti stambių nuomą. Sis faktas atremia kai kurių neinformuotų sluoksnių aiškinimus, kad Smetonos vyriausybė dvarininkams dovanojusi žymius žemės sklypus.

Medemrodė dabar užsiėmė rinkinių sėklų, grūdų, York-

Amanda Blake, vaidinanti Kitty "Gunsmoke" išteko už Jason S. Day Jr., galvijų pirklio. Nuotrauka padaryta tuo momentu, kai jaunavedžiai gauna jungtvių liudijimą Santa Monikoje, Kalifornijoje.

shiro kiaulių ir pavyzdingų gyvulių auginimu. Raudonmargės, danų kilmės aukšto pieningumo karvės, pritaikintos Lietuvos klimatui, buvo žinomos visoje Lietuvoje. Yorkshiro kiaulės buvo maišomos su vietine veisle irėjo į Angliją kaip pirmos rūšies bekonas. Medemrodės pieneje gaminamas sviestas daug metų buvo siunčiamas į Rygą kaip geriausias Lietuvos sviestas. Vėliau, Pieno Centru šį eksportą sustabdžius, Medemrodės sviestas užkovojo rinką Kaune kaip pirmos rūšies sviestas. Su Danija buvo sudarytos ilgametinės sutartys baltų dobių ir kitų pašarinių sėklų auginimui. Buvo importuojamos svetimos geros rūšies kviečių, rugių, miežių ir avių sėklos, pritaikomos Lietuvos klimatui ir platinamos Lietuvoje. Taip pat buvo rengiami namų ruošos, gyvulininkystės ir vištų kursai ūkininkaitėms.

Iš visų Lietuvos kraštų pažangesnieji ūkininkai Medemrodėje užsakydavo veislinių gyvulių ir sėklų. Visiems apylinkės ūkininkams, prašantiems patarimų ar medžiaginės pagalbos, velionis mielai padėdavo. Ne vienas jaunų agronomų, kaip tai prof. J. Krikščiūnas, Sofija Jasaitienė, Jonas Čepinskis ir kiti, eidami mokslus Medemrodėje atliko savo stažą.

Medemrodė tur būt buvo daugiausiai lankomas pavyzdingas žemės ūkis Lietuvoje. Aukšti Lietuvos pareigūnai, ministrai, departamentų direktoriai ir suinteresuoti užsieniniai svečiai buvo dažni ir laukiami svečiai vaišingoje Medemrodėje. Juos visus mielai priimdavo velionis ir jo nepailstanti žmona Viera, kuri pradėjo aktyviai įsijungti į šeimyninkavimo darbą. Velioniui pradėjus sirguliuoti, Viera Zubovienė vis dau-

giau perėmė Medemrodės valdymą ir po jo mirties iki rusų okupacijos sėkmingai išlaikė ūkį tam pačiam aukštam lygy.

Kasdieniniam gyvenime velionis buvo labai paprastas. Ir Medemrodės name prabangos nebuvo. Saulėtas baltas namas didelio sodno fone, pilnas svečių ir vaikų, pilnai atspindėjo jo savininko būdą. Laisvalaikiais velionis mėgdavo groti smuiku ir rekarčiais ruošdavo "naminius koncertus", kurie jo šeimos ir artimų draugų tarpe buvo labai mėgiami.

Man yra žinoma, kad velionis buvo palikęs platų savo gyvenimo aprašymą ir atsiminimus. Jis gerai valdė plunksną ir turėjo sveiką jūmorą, pasiepiantį žmogiškas silpnybes. Bet šitas jūmoras niekad nebuvo užgaulus, o Čechovskai švelnus, tarytum autorius juoktųsi ir verktų su jo aprašomais įvykiais. Velionies užrašai buvo eilė metų išsaugoti, bet galutinai sunaikinti pas Vladą Poželą, Danzigo bombardavimo metu.

Velionies atminimui buvo ruošiamas monografija, kurioje plačiai turėjo būti aprašoma velionies veikla. Kiek prisimenu, jos paruošime dalyvavo Vladas Požėla, F. Bugailiškis, Jurgis Byla, prof. St. Kairys ir J. Bielinis. Ją buvo norima išleisti dar prieš 1940 metų įvykius, bet antras pasaulinis karas ir Lietuvos okupacija šitą darbą sutrukdė.

Sunki širdies liga velionį paskutiniiais jo gyvenimo metais pririšo prie namų. Nežiūrint to, jis iki paskutinių dienų dar rūpinosi šeimyninkavimo reikalais ir palaikė ryšius su savo draugais. 1933 metais jo sveikata visai paš-

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Petrauskas
ar
Ivanauskas
?

lijo, ir birželio 23 dieną Vladimiras Zubovas užmerkė akis. Jo laidotuviams suvažiuavo daug jo senų draugų ir pažįstamų. Iš artimos ir tolimos apylinkės susirinko minia žmonių suteikti jam paskutinę pagarbą. Palydovų eiseną tęsėsi apie vieną kilometrą.

Vladimiras buvo palaidotas mažose senose kapinėse Medemrodės laukuose. Jis rado amžiną poilsį po dideliu ąžuolu, jo mylimiausiu medžiu, kuriame jis matydavo stiprios ir nepalaužiamos Lietuvos simbolį. Jo našlė prie jo kapo leido pastatyti didelį trijų metrų aukštumo granito akmenį. Šį akmenį žiemos metu iš Papilės į Medemrodę rogėmis atitempė dvidešimt arkliai — pasatytį jų buvusiam šeimynininkui amžiną paminklą. Ant akmens buvo iškaltas mažas auksinis kryžius ir po jo kuklūs žodžiai:

A. a. Vladimiras Zubovas
1863 — 1933.

Jo našlės rūpesčiu kapinės buvo apvestos iš Medemro-

dės laukų surinktų akmenų mūru ir apsodintos gyvmedžiais, kyparisais ir jaunais jovarais. Tuo jis tapo tikru ramiu kampeliu, atilsėti po ilgo ir pilno triuso gyvenimo.

Kiekvienais metais po jo mirties daugelis jo artimųjų draugų ir pažįstamų lankydavo jo paskutinę poilsio vietą. Kartais atvykdavo ir visai nepažįstami žmonės. Dar skaičių metų apylinkės ūkininkai, važiuodami į bažnyčią, sustodavo prie kapinių ir pasimeldę padėdavo ant jo kapo puokštę gėlių.

Nors kapinės stovi visai neapsaugotoj vietoj, rusų ir vokiečių okupacijos laikais ten niekad nebuvo pajudinta nei viena gėlė. Taip savo apylinkėj buvo gerbiamas šis žymus žmogus!

Lietuvos laukai priėmė kūną šito kilnaus asmens, kurio vardas yra glaudžiai surištas su Lietuva, jos tautiniu atbudimu ir jos kova dėl nepriklausomybės ir šviesios ateities.

Tegu būna jam lengva Lietuvos žemele!

ATOSTOGOS UŽJŪRYJE — Jacqueline Kennedy, velionio prezidento našlė, buvo netikėtai nufotografuota tuo metu, kai ji su žavia žypsena lipo į lėktuvą, kuris nuskraidins ją iš Londono į Veneciją.

VISŲ TĖVŲ NURAMINIMUI

Mes visi ieškome visur ir visame kame tobulumo. Apsižiūrėję aplinkui, apie savus namus, žvilgtelėję į savo šeimą, mes esame prislėgti didžiausio nusivylimo. Mūsų vaikams taip toli yra pažengę nuo tėvų, jų kūrėjų, tobulumo.

Tėvai nepatenkinti savo vaikų elgesiu ir jų atšiaurumu tėvų pamokymams. Visokiais būdais tėvai nori savo vaikus pakeisti ir padaryti panašiais į save. Bando tai daryti ir gerumu ir piktumu — nieko negelbsti. Vaikai eina savais keliais. Tie mūsų paaugliai, o Dieve mano, darosi vis daugiau nesukalbesni ir vis atitolstantys nuo savo tėvų ir namų!

Draugai jiems didesni autoritetai. Su kokių dideliu dėmesiu jie skaito tas murzinas knygeles "kamikus", o patefonan užstato tėvams nepakenčiamas savo melodijomis beatnikų plokšteles, patys dainuoja ir visaip kraiposi.

Mieli tėvai, turėkite porą metų kantrybės. Ir jūs, vargšės močiutės, ir didukai, ir tetulės. Tas visa praeis ir pasikeis. O šiandien jie yra tokio amžiaus ir gyvena tokiose apstovose, kad jų nesužavės nei Mozartas nei Chopinas. Aš pamečiau, labai seniai skaičiau lenkų rašytojo Goetelio vaikystės atsiminimus "Miasto mojej matki".

Kokių ten visokių išdaigų tie vaikai nėra prasimanę! Rašytojas pats apie save pastebėjo, kad, girdi, jei nebūtų toks blogas iš mažens buvęs, tikriausiai šiandien nebūtų susilaukęs rašytojo garbės.

Sekantieji pavyzdžiai kalbama dar daugiau:

1. Vienas mokytojas iš New Jersey parašė savo blogo mokinio tėvams laišką, kad jie savo sūnų perkeltų į pataisos mokyklą, nes vaikas buvęs la-

bai neklusnus, apsilėidęs, jo galvosena atsilikusi ir visai iškrypusi. To mokinio vardas — Alva Edison.

2. Sūnus garsaus Amerikos gydytojo lankė medicinos kursą, bet galvojo vien apie beisbolą. Jau buvo bepasirašęs su beisbolo kompanija kontraktą, kai tėvas jį griežtai nuo to sulaukė ir vėl gražino prie medicinos studijų. Jis tapo geriausiu pasaulyje smegenų chirurgu. To beisbolininko vardas — Dr. Harvey Cushing.

3. Jaunas danas, gimęs 1805 metais netoli Kopenhagos, buvo niekam tikęs ir nieko gero nepasiekęs jaunystėje. Jis beveik badavo, dirbdamas mažų miestelių scenose, kaip aktorius. Sulaukęs 30 metų, jis parašė knygą užvardintą "Eventyr" (Žavios pasakos).

Vargo aktoriaus vardas — Hans Andersen.

4. Jaunuolis — prancūzas. Tėvai didžiausioj desperacijoje: Nieko daugiau vaikas neveikė — tik tai meškeriojo. Sulaukęs 20 metų, tas nevykęs jaunuolis pradėjo mokslines studijas. Jo vardas — Louis Pasteur.

5. Mažas vokiečiųukas buvo pramintas Dummkopf (durnelis). Gimęs 1879 m. Tėvai buvo susirūpinę savo vaiku, kad jis visiškai kvailas. Ir kalbėti jis iki trijų metų nemokėjo. Sulaukęs 20 metų, jis gavo darbo mažoj raštinėj ir daugiausia laiko praleisdavo, kreveizodamas įvairiausias matematines formules ir sprendimus. Sulaukęs 30 metų, jis buvo pripažintas mokslininku.

Mažojo "Dummkopfo" vardas — Albert Einstein.

6. Vokietijoje 1815 m. gimė vaikas, kuris pasirodė esąs nepaprastai didelis užuomarsa. Savo studentavimo metus jis praleido besikaudamas, gir-

tuokliaudamas ir taip pat su mergiotėmis. Tas palaidūnas, sulaukęs 30 metų, pradėjo domėtis politika, ir visus savo sekančius 50 metų buvo tasai vyras, kuris iškėlė Vokietiją į didžiausio pajėgumo valstybę. Tai buvo "geležinis Kancleris" Otto von Bismarck.

7. 1841 metais gimė Prancūzijoje berniukas. Jis savo jaunystę praleido nerime ir tuštybėse. Gyveno tikru "beatniko" gyvenimu Paryžiaus Lotynų kvartale, kartais patekdamas į kalėjimą. Pagaliau tėvas pasiuntė jį Ameriką. Jis gavo dėstyti prancūzų kalbą mergaičių mokykloje Stammforde, Conn., ir vieną tų gražuolių sau pasirinko. Sugrįžęs Prancūzijoje, jis, panašiai, kaip Bismarckas, būdamas 30 metų, pradėjo užsiimti politikos reikalais ir visus sekančius 50 metų buvo žymus Prancūzijos vyras. Sunkiais pirmojo karo metais tas kitąsyk buvęs "beatnikas", sulaukęs 76 metų, išvedė savo tautą į stebuklingą laimėjimų kelią. Priešas keikė jį ir vadino "tigrą", bet jo vyrai apkasuose laimino jį ir vadino "Père la Victoire" (Laimėjimų Tėvas).

Jo vardas buvo Georges Clemenceau, didysis prancūzas.

Tuodu dideli vyrai, tuodu amžini priešai, savo pažiūrose

į mirtį buvo panašūs.

Pirmasis paliko įsakymą, kad jo antkapis būtų pažymėtas tikrai vienu žodžiu: BISMARCK.

O Clemenceau įsakė savo kapo nepažymėti jokių vardu. (Iš anglų kalbos — P. L.)

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

"Somebody forgot..."

every litter bit hurts

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

STATYBOS KONTRAKTORIUS,
TURIS VIRŠ 30 METŲ PATYRIMĄ

- STATO • REMONTUOJA • PERSTATO NAMUS •
  - GARAZUS • KRAUTUVES IR KITUS PASTATUS •
- DARBININKAI APDRAUSTI.

LIUDAS STAŠAITIS

5523 S. CLAREMONT AVE. Tel. PR 8-8378

Šaukti po 6 val. vak.

A. KELMUTIS

TRUMPI PRISIMINIMAI APIE PIRMAJĄ PASAULINĮ KARĄ

Kai dabar praėjo 50 metų nuo prasidėjusio pirmojo pasaulinio karo, tad mintyse iškyla visoki vaizdai, kurie tada pasireiškė Lietuvoje. Visiems tada atrodė, jog Austro-Vengrija norinti paglemžti Serbiją už tai, kad josios pilietis, 18 metų berniukas, 1914 m. birželio 28 dieną nušovė Austro-Vengrijos sosto įpėdinį ir jo žmoną. Ilgai neilaukdama Austro-Vengrija liepos 28 d. paskelbė Serbijai karą. O Rusija, norėdama tik pagąsdinti Austro-Vengriją, paskelbė visuotiną mobilizaciją manydama, kad tokiu būdu Austro-Vengrija nutrauks tą karą ir kokių nors būdu susitaikys su Serbija. Visiems Lietuvoje atrodė, kad kitaip ir būti negali, ir kas buvo šaukiamas į kariuomenę, tad manė, kad tik laikinai teks pabūti tokioje mobilizuotoje kariuomenėje ir paskui sugrįžti namo.

Praėjus vienai kitai dienai buvo išgirstas pranešimas, kad Vokietija paskelbė karą Rusijai. Visi buvo labai nustebę ir susijaudinę ir nežinojo, ką reikia daryti tokiam karui prasidėjus. Tuojau visi kaip vienas ėmė galvoti, jog reikia bėgti į kokią nors saugesnę vietą. Daug kam atrodė, kad saugiausia vieta galinti būti ten, kur jokios kulkos nelakstys. Taigi daug kas nutarė trauktis į rytus, kitaip sakant — į tolimesnes vietas nuo Lietuvos, į pačios Rusijos gilumą. Kai miestuose įvairios rusų valdinės įstaigos, kaip pav., bankai, pašto įstaigos ir t. t., ėmė ruošti evakuacijai, tad toks reginys labiau pažadino žmones pasiruošti bėgimui. Visokios mokyklos, valdinės ir privatinės, ėmė taip pat ruošti evakuacijai. O kai mokyklos su savo mokiniais buvo paruošti evakuavimui, tad ir tų vaikų kai kurie tėvai buvo pasiruošę bėgti.

Nors pirmomis dienomis nebuvo matyti jokių vokiečių karių atvykstant, bet jų aeroplanai jau visur laktė. Tik tada jie niekur jokių bombų nemėtė, nes buvo tikta kaip žvalgybiniai lėktuvai. O rusų kariuomenės pėstininkai šaudydavo į tokį pasirodžiusį aeroplaną, bet niekad neteko matyti numušamą vokiečių aeroplaną.

Pirmomis dienomis karui prasidėjus visokiuose keliuose buvo matomi rusų kariuomenės visokie daliniai. Paprastai žmonėms, kai tekdavo pereiti kokį nors tiltą, reikėdavo parodyti savo pasą stovinčiam sargybinui. Aš iš pat pradžių pastebėjau, kad iš uniformuotų žmonių nereikalaujama parodyti pasą, tad ir aš pats užsidėjau uniforminę mokytojo kepurę ir kai tekdavo pereiti kokį nors tiltą, tad kariuomenės sargyba nereika-

laudavo parodyti pasą. Taigi visą karo laiką man teko nešioti savo uniforminę kepurę tikta apsaugai, nes ir geležinkeluose būdavo panaši tvarka.

Kai žmonės pajuto karo baimę, tad bėgdami pasiimdavo šiek tiek kokio nors maisto, ypač rūkytos mėsos, lašinių, cukraus ir kokių nors konservų. Man teko, kol paiečiau Vilnių, naudotis dviračiu tokiam bėgimui, nes tai buvo patogiausia susisiekimo priemonė. Su manim kartu važiuavo taip pat dviračiu mano draugas, kuris ant savo dviračio buvo užsidėjęs gero rūkyto kumpio kelis gabalus. Bevažiuojant per vieną miškelį netoli Prienų mano draugo ryšulys su tais kumpiais kažkaip atsipalaidavo, nes nebuvo tvirtai pririštas, ir nukrito ant žemės, ir tuo momentu visai netikėtai tame miške atsirado didelis šuo, kuris tą ryšulėlį įskando ir nieko nesakydamas greitai pradingo iš akių. Tai buvo tas šuo įgudęs grobikas. Žmonės stengėsi bėgdami pasiimti reikalingiausius daiktus, bet būdavo išimčių. Kadangi evakuojamais traukiniais žmonės galėjo važiuoti nemokamai, tad vienas žmogelis į prekinį vagoną prisidėjo gana daug beržinių malkų ir su tomis malkomis nuyko į Maskvą. O kai buvo paklaustas, kodėl tik malkas vežė, tad jis paaiškino, jog tokiu būdu atvykus į naują gyvenvietę susidaro patogios sąlygos savo butui apšildyti.

Pirmomis dienomis po karo paskelbimo Rusijai visur buvo matyti, kaip žmonės laktė į visas puses: vieni pėsti, kiti raiti, tretį mažais arba dideliais vežimais, dar kiti dviračiais. Man pačiam važiuojant dviračiu siauru takeliu pamačiau pamestą tarp aukštų smilgų kažkokį ryšuliuką. Dėl smalsumo pagriebiau jį ir atvyniojęs pamačiau žemėlapius su vokiškais užrašais. Tuose žemėlapiuose buvo detališkai nurodyti keliai, kečiai, slėniai, kalneliai. Ir aišku man buvo, kad tokie žemėlapiai buvo vokiečių kariuomenės žvalgybininkų reikmenys, nes iš tų žemėlapių galima buvo suprasti, kokiais Lietuvos keliais turi slinkti vokiečių kariuomenė.

Nuo karo pavojaus daugiausia, rodos, bėgo inteligentai ir tokie žmonės, kurie nelaukė savo priežiūroje kokių nors gyvulių. Išbėgus iš Lietuvos ir atsidūręs svetimam krašte daug kam pasidarė nejauku, ypač tiems, kurie nemokėjo rusų kalbos arba ją silpnai mokėjo. Bet greitai susikūrė tam tikri komitetai pabėgėliams šelpiti, todėl susidarė geresnės sąlygos pragyvenimui. Man pačiam kaip buvusiam Lietuvoje (Suvalkijoje) valdinės mokyklom mokytojui buvo pakencijamos gyvenimo sąlygos, nes buvo ir toliau mokama mokytojo alga, ir dar panašios rūšies

žmonėms buvo suteikiama Maskvoje nemokamai kambaryai.

Kai buvo prigužėję į Maskvą nemaža lietuvių vaikų mokyklinio amžiaus, tad mums mokytojams tuojau buvo kilusi mintis: kaip susitvarkyti, kad tie vaikai galėtų mokytis. Taigi man ir mano draugui Matui šalčiui teko tada apsilankyti pas Maskvos mokslo apygardos globėją ir tenai buvome pristatyti pas pradžios mokyklų vyriausią pareigūną aptarti lietuviškų mokyklų reikalus. Kai pradėjome kalbėti apie atbėgusių lietuvių vaikų mokymą, tai tas pareigūnas tuojau pareiškė, kad lietuvių vaikai galės mokytis Maskvos mokyklų patalpose popietinėmis valandomis, nes ligi 2 ar 3 val. dar mokosi maskviečiai. Ir pagaliau tas vyriausias mokyklų pareigūnas buvo dar suteikęs mums tais laikais nuostabų klausimą, būtent jis paklausė: iš kokių vadovėlių būsią mokomi mokiniai, jei, girdi, vokiečiams okupavus Lietuvos kraštą visi lietuviški mokykliniai vadovėliai yra ten likę. Matyt, tas pareigūnas dar nežinojo, kad visoje Rusijos imperijoje tais laikais visose mokyklose buvo mokoma rusų kalba. Į tokį klausimą tik mano draugas Matas šalčius susiorientavęs greitai atsakė pareikšdamas, kad vienas kitas egzempliorius tų lietuviškų vadovėlių yra atsivežtas į Maskvą ir reikės juos tik perspausdinti ir išdalinti mokiniams. Vadinasi, Maskvos lietuvių pabėgėlių mokyklose galima buvo mokytis iš lietuviškų vadovėlių. O juk pačioje Lietuvoje to visai nebuvo, nes nebuvo galima, ypač valdinėse mokyklose. Po tokio pokalbio nutarėme pirmąjį eilį atspausdinti Kl. Skabeikos "Kas skaito rašo — duonos nepraso"; šį elementorių greitai atspausdino evakuota iš Rygas latvių spaustuve. Po to dar išleidome greitai paruoštą kitų mokytojų skaitymo vadovėlių. Norėjome dar išleisti aritmetikos vadovėlių ir uždavinyną, bet kadangi tokių vadovėlių nebuvo nė Lietuvoje išleisti, tad tokį dalyką nesugebėjome išpildyti. Mūsų pasiryžimas Maskvoje tuojau išleisti lietuviškų elementorių ir skaitymo knygelę paragino Centrinį Komitetą Lietuviams Pabėgėliams Šelpiti (rezidavus Petrapilyje) leisti spausdinti ir kitas lietuviškas knygas. O tas komitetas ligi tol vis manė, kad pats karas ilgai nesitęs ir todėl neišimoka leisti bet kokias knygas arba vadovėlius. Iš tokios rūšies įvykių galima padaryti tokią išvadą: mes visada turime būti pasiruošę ateities gyvenimui. Tokia proga man prisimenama nuotykių mokykloje, kurioje aš mokiau vaikus, būtent: per lietuvių kalbos pamoką vienas dešimties metų mokinys paklausė mane, kaip reikia lietuviškai vadinti skaičius, iš kurio dauginame arba kurį dauginame, ir skaičių, iš kurio dalijama. Ir tokis klausimas buvo patiektas prieš pat

Ši graži vakarinė suknelė banguos jauciomis linijomis skiriama ateknančiam rudens sezonui. Beje, ji tikra tik lieknoms moterims.

atostogas, 1914 m. birželio pabaigoj. Tinkamai paaiškinti tokį menką dalykėlį aš pats tada neįstengiau kaip reikiant, nes tada dar niekur Lietuvoje nebuvo išleista aritmetikos vadovėlio. Taigi, visi tokie įvykiai pasako, kad visada reikia būti pasiruošusiam ateičiai. Nors Lietuvoje ligi pirmojo pasaulinio karo nebuvo išleista jokio vadovėlio aukštesniems mokyklų skyriams, bet vis dėlto būtų buvę gerai padaryta, kad tokių vadovėlių būtų buvę paruošta, nes tokiu būdu ištikus netikėtam momentui nereikėtų tuščiai graibstyti.

Kai karas prasidėjo kaip reikiant ir teko įvairiuose frontuose muštis su vokiečiais ir su austro-vengrais, tada ir rusų valdžia sugalvojo paskleisti tautoms, gyvenančioms Austro-Vengrijos režime, atsišaukimą, kad nugalėjus Austro-Vengriją būsią tams tautoms suteikta visiška laisvė ir jos galėsiančios gyventi kaip nepriklausomos valstybės. Tokie rusų atsišaukimai smarkiai paveikė kai kurias Austro-Vengrijos tautas ir todėl tie kariuomenės daliniai, kuriuose daugumą sudarė pavergtos tautos vyrai, lengvai pasiduodavo rusams, ir todėl Austro-Vengrijos kareiviai čechai lengvai pasiduodavo rusams ir nelaisvę, tad būdavo padoriai išlaikomi ir neverčiami į jokių darbų; ir man pačiam teko matyti tuos čechus belaisvius, kurių vienas pripuolamai priėjęs prie manęs paaiškino, kad dabar patekę čechai į nelaisvę esą patenkinti ir tikisi, jog galėsį paskui nepriklausomai gyventi.

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI, PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MAŠINŲ FONDUI ATLIKI DIDELĮ IR GARBINGĄ DARBĄ. KIEKVIENA DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

NUO DRESŪROS PRIE DRAUSMĖS

Klinikinis psichologas prof. Albinas Liaugminas, Ph.D., Chicago, Ill.
(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)
Nedėkui tėvui nei motinėlei
Kad mane jauną vaiko augino.
Liaudies daina.

Drausmė yra vienas solidžių žmogaus asmenybės veiksnių. Žmoguje drausmė turi būti ugdoma vidiniai, o ne išoriniai. Išorinis drausmingumas yra drešūra. Žmogus privalo įsigyti vidinius varžtus, kurie jį apsaugos nuo blogos elgsenos. Žmogui dresūros nepakanka — jis negali elgtis, kaip išmokyta katė. Vidiniai sudrausmintas žmogus pajėgia teisingai elgtis net ir vienišas būdamas. Mes visi lietuviai turime eiti prie auklėjimo revoliucijos — prie vidinės drausmės mūsų vaikuose ugdymo, o ne toliau vien dresūra pasitenkinti. Pirmiausia čia TĖVAI turi taip jausmais sustiprėti, kad pajęgtų savo pavyzdium vaikuose drausmę ugdyti — jie privalo taip dvasia susveikti, kad liautųsi darę dabar kartojamas pedagogines klaidas. Ir mokytojai turi nuo dresūros kuo greičiau pereiti prie reikiamo auklėjimo. Mes negalime toliau valioj vaikus auginti ir tuomi jų visą gyvenimą apkarinti.

Keiskim taktiką laiku

Mažas vaikas pasiduoda autoritetui automatiškai. Pvz. vaikai mokytojus idealizuoja, jų klauso. Užtenka pasakyti: — „Man tai nepatinka“, — ir vaikas klausys mažas būdamas. Tai subjektyvus autoritetas. Paaugęs vaikas keičia savo pažiūras į autoritetą. Devynmečiui vaikui didesnės reikšmės turi OBJEKTYVUS autoritetas — kolektyvo autoritetas; pvz., vaikas klasėje nesakys, kas sudaužė rašalinę, nors mokytojas ir kažkaip prašys. Kolektyvo autoritetas — draugai tokio amžiaus vaikui yra svarbiau už pavienio asmens autoritetą, įskaitant tėvą ir motiną.

Todėl vaikui augant keistina ir taktika. Pradžioje pakanka sakyti „Taip nedaryk“, vėliau jau reikia sakyti „Taip niekas nedaro“ — reikia kolektyvo autoritetu veikti šį vaiką.

Įsmokime drausminti vaikus pedagogiškai

Ar galima vartoti fizines bausmes elgiantis pedagogiškai? — kiekvienam dažnai kyla klausimas. Viename vaikų ligų gydytojų suvažiavime Chicagoj, 1959 m. vienas žymiausių vaiko psichologų — gydytojų tuo reikalu išsireiškė: — „Pritaikant ir nepritaikant fizines bausmes — abi sistemos nėra visai geros; drausmė turi būti protingiausių kelių atstatoma.“ Čia mes pānagrinėsime psichologinį dėsni: santykį tarp jūtimo ir dirgio. Jutimas yra PSICHINĖ sritis — jis āga aritmetine progresija: pvz. 3-5-7-9... Tuo tarpu dirgis yra BIOLOGINE sritis; jis turėtų augti geometrine progresija, pvz. 3-6-12-24... idant atitiktų jūtimą. Tokiu būdu fizinė bausmė NEATITINKA to ĮSPŪDŽIO, kurį vaikas turėtų gau-

ti iš bausmės. Fizinės bausmės pedagogikoje neatsiekia tikslo. Geriau taikyti MORALINĖ bausmę — veikti į vaiko jausmus. Taip elgiāmasi FROEBEL'io sistemos mokykloje, pvz. vaikui sudaužius lėkštelę, mokytojas sakė: — „Vaikeli, kas dabar bus — iš ko mes valgysime“... Kai giliai paveikiama į vaiko jausmus, tada pradedama guosti: — „Na, vaikeli, tu geras — kitą kartą būsi atsargesnis, o dabar mes pavalgysime iš kitos.“

Vaiko mušimo žymės palieka asmenybėje

Dėl žiaurūs su vaiku elgėsi jam mažam esant, toks vaikas kai suauga, ima nekęsti artimųjų, nori jiems atskęryti. Prisimintinas toks atsitikimas. Vienas vaikas mokykloje norėjo nusikalsti — jis ieškojė progos padaryti kokį nors blogą darbą. Jis paliedavo mokytojo rašalą; vėliau jis padegė namą; pagaliau, dūrė kitam peiliu į nugarą ir patekė į polieijos rankas. Tyrimų pagelba buvo susekta, kad tas jaunuolis, būdamas 2 — 3 metų amžiaus, buvo labai žiauriai muštas net iki jis sāmoneš neteko. Buvė atsitikę taip. Namuose jė mažesnė seselė žaidė lopšį ir, užsigavus akutę, ėmė verkėti. Netoliese žaidęs broliukas prisitartino prie lopšio selelei padėti. Tuo metu atsiskubino iš gretimo kambario motina ir, pamanius, kad berniukas sužeidė mergaitę, pradėjo berniuką mušti. Vaikas gynėsi ir teisinosi sesutės nesužeidęs. Motina netikėjo ir dar labiau sūnų mušė — mušė už tai, kad, anot jos, jis meluoja.

Dabar, kai neteisingai muštas vaikas suaugo, jo sāmonejė susidarė iškreiptas balansas: jis kadaise buvo NETEISINGAI nubaustas, dabar kilo jamė noras būti TEISINGAI NUBAUSTAM. Už tai jis, sāmoneš diktuojamas, pradėjo daryti blogus darbus. Matom, kad reikia visiems mokyti, kaip tinkamai sudrausminti vaikus — kartais kaip paskutinę priemonę su širdgėla — ne su pykčiu — bausmę reikiamą pritaikius.

Švieskimės ir dvasia stiprėkime

Šiamė krašte gyvenant dar labiau padidėja reikalas mums dvasia sveikėt ir šių dienų psichologijos mokslu šviestis. Amerikoje gera dalis užmokyklinio švietimo yra PIRKLIŲ rankose — kinas, radijas, televizija — bent daugumoje, yra jų žinioje. Didėniam savė pelnui, jie rodo ne kas naudinga, bet kas miniai patinka. Jei minia eina ir žiūri — biznieriškai galvai atrodo esąs geras dalykas.

Amerikoje švietimas buvo kiek apvirtęs kojom. Dabar daromos reformos, bet kartais trūksta mokytojų. Švietimo ministerija turi nustatyti, k

Apie pirmą mikrominiatūrinio garsų stiprintojo panaudojimą pranešė neseniai Zenith Hearing Aid Sales Corporation Čikagoje prezidentas E. M. Kinney. Čia matome mergaitę, laikantią Zenith patį mažiausią ir patį galingiausią prietaisą, dėvimą už ausies.

vaikai turi matyti — prie to dabar einama. Dabar vaikai gauna per daug neigiamų vaizdų — tie vaizdai užsilieka sāmonej — belieka tik juos, pirmai progai pasitaikius, išgyventi. Tokie vaikai ima nekęsti tikrovės nuo fantazijos. Taip ir prasideda šaudymai, žudymai ir visi kiti nevykusio vaikų auklėjimo padariniai.

Sugrįžti tvarkon pirmiausia turi tėvai, mokytojai, daktarai, kunigai ir visi kiti suaugę žmonės, kurie jausmais dar pakankamai nesutvirtėję. Tik kai visi suaugusieji ims vien teltįgiamą pavyzdį jauniesiems rodyti — tada mes susilauksime tvarkingos jauniosios kartos.

Amerikoje jau pasukta geru keliu — veikia nekomerciška televizija — vienuoliktos kanalas. Tai tikras pavyzdys, kaip civilizacijos vystymasis gali kultūrinius lobius krauti.

Amerikoje daug gero — tik naudokimės

Amerikoje leidžiama nebrangia kaina visiems prieinamos geriausių pasaulyje autorių knygos — tik švieskis, tik ink ir sveikėk visapusiškai.

Daugelis organizacijų kviečia specialistus į savo susirinkimus su dvasios ir kūno sveikatingumą gvildenančiais pranešimais. Pamokomi tėvai apie normalų gyvenimą ir vaikų tvarkingą auklėjimą dar prieš vedybas. Daugybė laikraščių ir žurnalų turi profesionalų vedamus skyrius, kuriuose žmogaus visapusiško sveikėjimo reikalų kasdien šis bei tas pranešama. Mokyklose jau pradeda įgyvendinti naujausieji pedagogikos, psichologijos ir medicinos mokslo atsiekimai. Žodžiu, tik mes patys turime susiimti ir pradėti naudotis Amerikoje žmogui teikiamaš ir pasiekti mums galimais dvasiais ir kūniui turtais. Tik dvasia ir kūnu stiprėdami ir savo protą reikiamaš lavindami, mes geriausiai sau ir saviškiam pasitarnausime ir tinkamiausiai praturtinsime šį taip mums svetingą kraštą. Įvairiopa mūsiškė spauda irgi turėtų atkreipti reikiamą į tai dėmesį.

Pasiskaityti: Prof. A. Liaugminas, Ph.D. — Naminiė auklėjimo problemos, Alvudo Leidinys Nr. 2.

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOwnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKŠTE

Lietuviams teikiam šios rūšies patarnavimus 30 metų.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

DIDŽIAUSIA MUGĖ CHICAGOJE

Dailės paroda gatvėse

Chicagos šiaurėje, tarp Bellevue ir Chicago ave., Rush St. ir skersgatviuose vyko tris dienas, penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį, rugpiūčio 7, 8 ir 9 d. d. atviraime lauke 5-ji iš eilės dailės paroda-mugė. Oras buvo ideališkas — nešiltas. Dalyvavo 542 dailininkai ir mėgėjai su savo darbais. Kiekvienas turėjo savo kioską, pažymėtą paauksuotoj lentelėj numerį ir savo vardo užrašą.

Parodą organizavo Gold Coast Art Fair Ass'n. komitetas ir "Near North News" laikraščio vadovybė. Meras R. J. Daley pasveikino parodos rengėjus, skatindamas piliečius daugiau domėtis menu ir ragino dailininkus kasmet rengti panašias parodas, kur galima visiems, be jokios jūry sijoje, pasirodyti viešai su savo kūryba.

Lankytojų spūstis

Paskutinę parodos dieną, sekmadienį popiet, privažiavo tiek daug žmonių, kad visa apylinkė buvo užkimšta automobiliais ir žmonėmis, jog nebuvo galima pajudėti, atrodė, lyg būtų visa Chicago čia susirinkusi. Policija nespėjo trafiko reguliuoti, daug kur neleido pravažiuoti. Sako, parodą aplankė per pusę milijono žmonių, — daugiau, kaip praeitais metais buvusių tokią parodą lankė. Ar miestas negalėjo parodai skirti Lincoln ar kurį kitą parką, kur daugiau erdvės? Siauroje Rush Street (savo rūšies bohemija) gatvėje tiek ankšta, kad publika kioskus tiesiog vertė. Ekspонатų negalima gerai matyti dėl minios spūsties. Žmonės rinkosi ne dėl to, kad pirkti paveikslus, bet dėl pramogos — smalsumo vedini.

Net palivotų akmenų buvo

Buvo ir išradingų, originalių dalykų, ko nerastum formalistinėse parodose. Daug naujų idėjų stebėtojas galėjo rasti. Tačiau, bendrai imant, šitos rūšies mugėn buvo išnešta taip vadinamos "studijų pagrandos" — sacharinas ir mėgėjiški darbai. Didelių vardų nebuvo, išskiriant vieną kitą profesionalų dailininką. Didžiausį skyrių turėjo ugniagesiai ir Chicagos Policijos Meno Klubas, kur per visą bloką tvora buvo apkabinėta paveikslais bei piešiniais.

Iš lietuvių dalyvavo Ed. Walaitis, Tribune dienraščio meno skyriaus vedėjas ir vienas lietuviška pavarde John Jakutis, abstraktistas. Walaičio didelio formato akvarelių erdvė ne visur pilnai išnaudota, jau-

čiamas skystumas. Labai daug keramikos išdirbinių — puodelių, lėkščių, žvakidžių, peleninių, pagražintų palivotų akmenėlių bei auskarų, žiedų ir tt. Buvo vilnionių šalikų, kilimų, skulptūros — realistinės ir geležinės.

Išskyrus Bertha Benjamin mozaikos priemonėmis atliktų naturmortų ir peizažų, Vanda Gerhardt ir Roman Kedzie aliejinės tapybos, kurie buvo geri, buvo keletas tikrai gerų akvarelistų. Kita — smulkių grafikos ir peizažiukų darbeliai sudarė pasikartojantį, nuobodų vaizdą. Su mažom išimtim, paroda buvo be dvasinės kontempliacijos, o tik komercija — platus pasirinkimas tokių daiktų, kokių kitur nerastum. Bet buvo ir apsciai nevykusių Renoir, Rembrandt ir kt. kopijų iš reprodukcijų.

Architektas Thomas Hibben buvo išstatęs keletą miniatūrinų fontanų pavyzdžių, kuriuos galima namuose pritaikinti.

Mašinomis paveikslus piešia

Didžiausį susidomėjimą, kartu ir gerą biznį darė mašinos, kurios nupiešia abstraktinius paveikslus. Dviejose vietose buvo pastatytos mašinos, panašios į skalbiamos mašinos dėžę. Ten yra trys apskriti langai, pro kuriuos jaunas vyrukas (nebūtinai su barzdele) įdeda galabą popieriaus (dviejų dydžių popierius: mažesnis paveikslas 50c., o didesnis — \$1.00). Pats klientas ima paruoštus sintetinius dažus ir užpila ant popieriaus, jau įdėto į kubilą. Tada paspaudžia mygtuką. Popierius sukamas didesniu greičiu negu patefono plokštelė. Besisukdamas ratas suplaka dažus ir tokiu būdu gaunasi abstraktus "kūrinys". Jeigu nepatenkintas paveikslu, tai leidžiama dar pridėti dažų kokių tik nori, ir vėl pasukti ratą. Jeigu nenusimanai apie spalvas, tai, žinoma, supilęs visas vėsiąsias spalvas, gauni tamsų purviną "meną"...

Bet jūs matytumėt, koks publikos susidomėjimas! Eilėmis stovėjo ištisas valandas ir laukė, kol gavo progos išbandyti piešti atominio amžiaus stebuklingą mašiną.

"Near North News" laikraštis išspausdino visų parodoje dalyvaujančių vardus ir jų kioskų sekcijų numerius ir pardavinėjo po 10c. kaip parodos programą.

Bendrai paėmus, tokią parodą nėra gryojo meno kultūrinių pastangų demonstracija, bet pramoga, nes visi gali piešti ką nori ir kaip nori. Šiandien tik-tai ekspertai žino, kas yra me-

Pablo Picasso

Trys šokėjos

MING CH'ING DINASTIJOS MENO PARODA

Chicagos Meno Institute Morton Wing iki spalio 11 d. tęsis kiniečių meno paroda, pradedant nuo 14-to šimt. Ming dinastijos ir baigiant su pradžia 20-to šimt. laikotarpiu.

Nėra vien tik dailės atranka, bet ir praktiški, namams reikalingi daiktai — baldai, žvakidės, lėkštės, kvėpalų buteliukai, įvairi keramika su pagražiniais, tradicinio drakono atvaizdu, ypač karališki rūbai išausti su auksiniais siūlais, su smakais devynagalviais ir pan. Ypatinai porceliano produktai skoningi, taupi, mėlyna, baltu dugnu spalva, arba vėl žalia, geltona su tamsia mėlyna. Budistų kunigų drabužiai, atrodo, kaip platūs naktiniai marškiniai su trumpom plačiom rankovėm. Geltonos spalvos, auksu išsiuvinėti.

Apstu rankraščių bei paveikslais iliustruotų poemų.

Kiniečių, kaip ir japonų menas ligi šiol išlaikė savo tautinės dvasios tradicijas gal dėlto, kad jų menas labai apgalvotas, planingas ir kondensuotas, todėl nenuolsta nuo senojo stiliaus bei charakterio. Be šito, jų menas nebūtų nei kinietiškas, nei japoniškas. Azijos menininkai niekad nebuvo dideli realistai. Realizmas jiems tiek tarnavo, kiek buvo reikalingas jausmo ir įkvėpimo pradininkas. Vaizduotė užbaigdavo kūrinį. Kiniečio mokslininko darbo stalas ilgas, pora paprastų

nas, o kas ne, nors visi, kas piešia, vadinasi menininkais, žinoma, ir produktas vadinamas menu. Bet jau aukščiau pasakėme, kad buvo ir gerų darbų, tik, deja, mažai.

kėdžių ir kauras, daugiau nieko. Tipinga ir tai, kad rytiečių namai nėra perkrauti daiktais. Jų menas ir gyvenimo aplinka turi harmoniją.

Tačiau mums yra žinoma, kad japonai dailininkai ypatinai pasidavė Vakarų meno kultūros įtakai. Daugelis jų kūrė savitą abstraktų meną, bet labai atsargiai — neapgalvotų, banalių dalykių retai pastebėsi.

PASKAITOS

Chicagos Meno Institute Fullerton salėje sekmadieniais 3:30 val. popiet duodamos paskaitos apie meną.

Rugpiūčio 16 d. skaitys Marcia Fergestadt tema: Impresionizmas.

Rugpiūčio 23 d. ryšium su dabar muziejuje vykstančia Ming Ch'ing kiniečių meno paroda, skaitys Kenneth Starr, Chicagos Gamtos Istorijos muziejaus kuratorius tema: Azijos archeologija ir etnologija.

Rugpiūčio 30 d. Filmas: Kiniečių meno istorija. (Svarbiųjų kiniečių meno periodų informacinė santrauka), iliustruota tapybos, skulptūros ir keramikos kūrinių, kartu bus ir 20 minučių spalvotas filmas.

SKELBIA MENO FESTIVALĮ

Illinois Festival of Art (Not for Profit Corporation), 767 Milwaukee Ave. Chicago, Ill. 60622, skelbia plataus masto meno parodą, kuri numatyta š. m. lapkričio 26—29 d. d. McCormick Place. Norintieji parodoje dalyvauti, turi užpildyti blanką, kurį galima gauti aukščiau nurodytu adresu. 10 pėdų kioskas (paruoštas) kainuoja \$15.00. Blanke yra trys klausimai: 1) profesionalas, 2) studentas, 3) mėgėjas.